

νά θεωρώσι τὸ μακεδονικὸν στοιχεῖον ὡς ξένον, καὶ βάρβαρον, καὶ ἀλλότριον τοῦ ἑλληνισμοῦ. ὑποβέσωμεν τῶντι ὅποια τις ἤθελεν ἀποβῆ ἢ τύχη αὐτῆ, ἐὰν δὲν ἐπύρχετο ἡ μακεδονικὴ ἡγεμονία αἱ δυνάμεις τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σπάρτης, τῶν Θηβῶν εἶχον ἐξαντληθῆ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε οὐδεμία τῶν πόλεων τούτων ἠδύνατο πλέον νά δώσῃ πρόσχημά τι ἐνότητος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ἡ ἠθικὴ, ἡ πολιτικὴ, καὶ κοινωνικὴ ἀναρχία, ἡ ἐπικρατήσασα ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ πολέμου, ἀπέδειξε τοῦτο τρανότατα. Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἤθελε βεβαίως ἐξακολουθήσαι ὑπάρχον, ἀλλὰ καταναλισκόμενον περὶ μικροῦς τινας ἐμφυλίους ἀγῶνας μέχρι οὗ, ἐπελθόντος μὲν τοῦ ῥωμαϊσμοῦ, τάχιστα ἤθελεν ὑπακούει εἰς αὐτόν, ἐπελθόντος δὲ βραδύτερον καὶ τοῦ κατακλισμοῦ τῶν βαρβάρων ἔθνων, ὀλοσχερῶς ἴσως ἤθελεν ἀποβάλλει τὴν αὐτοτελή αὐτοῦ ὑπαρξίν, ὅπως ἤδη ἐκ τῶν προηγουμένων ἐξαντληθείσαν καὶ ἐν τῷ στενῷ τούτῳ χώρῳ περιορισμένην. Διὰ δὲ τῆς μακεδονικῆς ἡγεμονίας νέον μέγα ἠνεώχθη εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἑλληνικοῦ σταδίου· καὶ διεδόθη μὲν ὁ ἑλληνισμὸς μέχρι τῶν περάτων τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τῆς Κασπίας, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, παρεσκευάσθη δὲ ἡ συγχώνευσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, κατωρθώθη δὲ ὁ ἐξελληνισμὸς σὺμπαντος τοῦ ἀνατολικοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, συνεπληρώθη δὲ καὶ ἐπαγιώθη τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολήν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἄχρι τοῦδε ἀποτελεῖ τὴν κυριωτάτην κατὰ τὰς εὐρείας ταύτας χώρας ἐθνότητα.

Ἡ μακεδονικὴ ἀρα ἡγεμονία τοῦ Φιλίππου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ οὔτε βάρβαρος ὑπῆρξεν, οὔτε ξένη, ἀλλὰ ἑτέρα τις φάσις τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἀπαραίτητον αὐτοῦ συμπλήρωμα. Κατὰ δὲ τὴν περίωδον ταύτην τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνέδειξε πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὴν ἐξοχωτέραν κυβερνητικὴν δεξιότητα.

(*Ἐπιστὰ τὸ τέλος.)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΜΖΙΝΟΣ.

(Συνέχ. καὶ τέλος *Ἰδε φυλ. 226.)

*Ἐποτε ὁ Καραμζίνος, φιλοπονοῦν τὴν συνέχαιαν τοῦ ἔργου, διῆγε τὸν μὲν χειμῶνα ἐν Πετροπόλει, τὸ δὲ θέρος ἐν τῇ βασιλικῇ κώμῃ (Τσαρκοῦ-Σελό), ἐνθα ὁ Ἀυτοκράτωρ παρεχώρησεν αὐτῷ τινα τῶν ἐν τῷ αὐλικῷ κήπῳ Σινικῶν οἰκίσκων, συχνὰ αὐτὸν ἐπισκεπτόμενος. Κατὰ τὰ ἐξῆς δέκα ἔτη ἐξέδωκε τὸν Θ', Γ' καὶ ΙΑ' Τόμον, ὁ δὲ ΙΒ' ἐξεδόθη μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συγγραφίως ὑπὸ ἐπισήμου ἀνδρός, φίλου αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις περιπεσῶν σφοδρῷ πυρετῷ τῷ 1823 ἐβλάβη τὴν ὑγίαν, οἱ δὲ διαρρεχθεὶς μόχθοι προδιέβησαν αὐτὸν εἰς χροίαν νόσον, τὴν φθίσιν, δηλωθεῖσαν Ἰανουαρίῳ μηνὶ 1825. Ὅθεν αἱ δυ-

νάμεις· ἐτοῦ ἐξέλιπον ἐπαισθητῶς, καὶ ἀρχομένου τοῦ ἔαρος τοῦ 1825 μετεκόμισαν αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι εἰς τὰ ἐν Πετροπόλει Ταυρικὰ ἀνάκτορα ὡς εἰς εὐκραέστερον αἴρα.

Ἐν τούτοις ἠλπίζεν ὅτι ἀνακτήσεται τὴν ὑγίαν περιουσίαν τὴν Ἰταλίαν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ αἰμίμητος Ἀυτοκράτωρ Νικόλαος, προσήγγεν αὐτῷ ὡς ἐφόδιον 50,000 ρουβλίων, παραγγείλας καὶ αὐτοκρατορικῶς δίκροτον ἔρα ἀγάγη αὐτὸν εἰς Φλωρεντίαν. Ἀλλ' ὁ ἀθάρατος ἱστοριογράφος ἐτελευτήσεν. Ἐν δυομαῖς δὲ τοῦ βίου ὄν, ἔλαβε τὴν ἐξῆς φιλόφρονα καὶ καταγυκτικὴν ἐπιστολήν τοῦ θλιβομένου ἐπὶ τῇ νόσῳ αὐτοῦ Ἀυτοκράτορος·

α Νικόλαε Μιχαῖλ,

» Ἐπειδὴ διὰ τὴν γθαρεῖσαν ὑγίαν σου ἔχεις
» ἀνάγκην ἀποδημίας προσωρινῆς πρὸς ζήτησιν
» εὐκραστεροῦ κλίματος, ἐκφράζω σοὶ ἠδέως τὸν
» εὐλικρινῆ πόθο μου, ὅπως ἐπανέλθῃς ταχέως
» πρὸς ἡμᾶς μετὰ νέων δυνάμεων καὶ δυναθῆς
» ἐκ νέων ἐργασθῆναι πρὸς ὠφέλειαν καὶ δόξαν τῆς
» πατρίδος, ὡς μέχρι τοῦδε. Ἐν τούτοις καὶ ἐν
» ἐνόματι τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ Λήξει Ἀυτοκράτο-
» ρος, γρότος ἐκ πείρας τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀφι-
» λοκερδίην πρὸς αὐτὸν προθυμίαν σου, καὶ ἐν ὀ-
» νόματι ἐμοῦ καὶ τῆς Ῥωσσίας ἀπάσης, ἐκφαί-
» τω ἐνταῦθα τὴν εὐγνωμοσύνην μου, ἧς ἐγένου
» ἄξιος, καὶ διὰ τοῦ βίου ὡς πολίτης καὶ διὰ τῶν
» μόχθων ὡς συγγραφεύς. Ὁ Ἀυτοκράτωρ Ἀ-
» λέξανδρος εἶπέ σοι, Τὸ Ῥωσικὸν ἔθνος ἄξιόν
» ἐστι γινῶναι τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν. Ἡ παρὰ σοῦ
» συγγραφεῖσά ἐστιν ὅπως ἄξια τοῦ Ῥωσικοῦ
» ἔθνου. Πρώτων δ' ὅ,τι ἐπεθύμει, ἀλλ' οὐ προ-
» ἔλαβεν ὁ ἀδελφεός μου, ἐγκαλεῖω ἐνταῦθα τὴν
» δηλώσιν τῆς βουλήσεώς μου, ὡς ἀπόδοσιν δι-
» καιοσύνης, ἅμα δὲ καὶ ἱερᾶς πρὸς ἐμὲ διαθήκης
» τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἀλεξάνδρου ἐκπλήρωσιν.
» Εἶθε ὠφελήσοι σε ἡ προκειμένη ἀποδημία, ἀ-
» ποδιδοῦσα τὰς φυσικὰς σου δυνάμεις πρὸς συν-
» τέλεισιν τοῦ κυρίου τῆς ζωῆς σου ἔργου.»

Ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ δηλώσεως ἔμα-
θεν ὁ αἰμίμητος ἱστοριογράφος, ὅτι ὁ Ἀυτοκράτωρ
ἐδώρετό αὐτῷ, μετ' αὐτὸν δὲ τῇ οἰκογενείᾳ αὐ-
τοῦ, ἐτησίαν σένταξιν 50,000 ρουβλίων. Διὰ
συναθροίσας τὰς τελευταίας αὐτοῦ δυνάμεις, ἠν-
χαρίστησε τῷ Ἀυτοκράτορι ἐπιστεῖλαι· « Τὰ
» πρὸς ἐμὲ ἔλην καὶ εὐεργετήματά σου εἰσὶ το-
» σοῦτον μεγάλα, ὥστε καὶ ὑγιαίνων ἠγρόον
» πῶς παραστήσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.»

Μετὰ μικρόν, τῇ 22 Μαΐου 1825, τῇ 2 ὥρᾳ
Μ. Μ., ἀπέθανεν ὁ ἱστοριογράφος ἐν τοῖς Ταυ-
ρικαῖς ἀνακτόροις μεταξὺ τῶν συγγενῶν καὶ φί-
λων, ἐτάφη δ' ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ Νεβαϊκού.

Μῆρας τινας πρὸ τῆς τελευτῆς ἔγραψε πρὸς
τὸν Πρύταιν τοῦ παρεπιστημίου τῆς Μόσχας.
α Ἀντιγράφω τὸ Β' Κεφάλαιον τῆς βασιλείας
» τοῦ Σουΐσκη ὑπολείπονται δ' εἴ τιτρία καὶ Κρί-

» οὐκ ἐπιθυμῶ τὸν παρόντα βίον νεώτερον διὰ τῆς χειρὸς
» πρὸς τὰς μελλούσας γενεάς. Ἀδιαφορῶ δὲ εἶτα
» εὐαρεστήσω, ἢ μή. Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι ἐπιθυμῶ
» περὶ τὸ ἔργον μου ἀκμάζων τὸν ρόον, τῆς
» καρδίας καὶ φαντασίας. Τὸ τέλος αὐτοῦ ἐγγύ-
» ζει, ἀλλ' ἴσως οὐδέ καταστήσω εἰς αὐτό... Γε-
» νηθῆναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οὕτω δὲ καὶ
» συνέβη διότι μετὰ τὸ μησηθῆναι Κεφάλαιον συνέ-
» γραψε δύο ἔτι ἄλλα, ἐν οἷς ἐξιστόρησε τὴν διετήρ
» κατάστασιν τῆς Ῥωσσίας κατὰ τὴν μεσοβασί-
» λευαν, ἔδειξε δὲ πόρρωθεν ἐποφώσκουσαν τὴν ὠ-
» ραιωτάτην ἀγῆν τῆς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπυλλο-
» γῆς· ἀλλὰ, κατατροχωθεὶς ὑπὸ τῆς τύχης, ἔμεινε
» ἐν τῇ γράσει « τὸ Ὁρέσκαρον οὐ παρεδίδοτο... »
» Ἡ γράσις ἔπεσε ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ μεγάλου συγ-
» γραφέως, ἢ δὲ Ῥωστικῆ ἱστορία ἀπορηφανίσθη.

Πλὴν τῆς γλωσσικῆς, γλωσσολογικῆς καὶ ἱστο-
» ρικῆς ἀξίας τοῦ Καρμύζιου εἰπωμεν ὀλίγα καὶ
» περὶ τῶν ἄλλων ἔργων αὐτοῦ.

Ὁ ἀνὴρ οὕτως ἀξιούται δικαίως ἐπαίνων καὶ
» διὰ τὰ πολιτικά αὐτοῦ ἔργα, τὰ πρὸς τὸν Ἀυτο-
» κράτορα Ἀλέξανδρον ὑπομνήματα περὶ τῆς ἀρ-
» χαιᾶς καὶ γείας Ῥωσσίας καὶ περὶ τῆς Πολωνίας.
» Καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου ἀναθεωρῶν ἐπιτροχάδην
» τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν διατρέχει περὶ τὴν πολιτι-
» κὴν ἀπὸ Πέτρον τοῦ Μεγάλου, ἐν ἧ γαίνεται βα-
» θύτους πολιτικός· διότι, παριστῶν ἐν μεγαλοπρε-
» πῇ εἰκόνι τὰ κατορθώματα τοῦ Ἀυτοκράτορος τού-
» του, κρίνει καὶ ἐπικρίνει θαυμασίως τὰς ἐπιβλα-
» βεῖς πράξεις αὐτοῦ. Καταρτῶν δὲ εἰς τὴν βασι-
» λευαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ψαλμοῦ
» « Οὐκ ἔστι δόλος ἐν τῷ στόματί μου, » καὶ μένει
» πιστὸς καθ' ὅλην τὴν διαγραφὴν.

Διὰ δὲ τοῦ δευτέρου ὑπομνήματος ἀνύεται
» τὸ ἱστορικὸν δικαίωμα τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τῶν ἐ-
» παρχῶν, ἕως μέχρι τῶνδε ἀμαθείς καὶ χακόβουλοι
» καλοῦσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Πολωνίας, καὶ περ ὀ-
» κουμένους ὑπὸ Ῥωσικῶν γενῶν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἰδίαις ἀρετὰς ὁ Κα-
» ρμύζιος τιμᾶται. Ἡ μετριοφροσύνη αὐτοῦ ἦν ἀ-
» παράμιλλος· διότι πάντα τοὺς μύθους, πᾶσαν
» τὴν ἀξίαν καὶ δόξαν αὐτοῦ εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο
» ἐνώπιον τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας. Ἴδου τί ἔγραψε
» πρὸς φίλον περὶ τῆς Λωγῆς· « Ὁ ἀνθρώπινος βίος
» οὐκ ἔστι τὸ συγγράφειν ἱστορίαν, οὐδὲ συντάτ-
» τειν τραγωδίας καὶ κωμωδίας, ἀλλ' ἀρίστως
» σκέπτεσθαι καὶ αἰσθάνεσθαι, πράττειν καὶ ἀγα-
» πῶν τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀνευθύνεσθαι εἰς τὴν πηγὴν
» αὐτοῦ. Πάντα τὰ λοιπὰ φροῦδα, μὴδ' αὐτῶν τῶν
» 8 ἢ 9 τόμων μου ἐξαιρουμένων. » Τοσοῦτον ἐ-
» μετριοφρόνει ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ! Τὸ αἰσθημα
» δὲ τοῦτο ἠδύνησε μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη,
» ὡς γαίνεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς πρὸς φίλον,
» ἦν ἐπεμύχε μανθῶν διαγούρους καθ' ἑαυτοῦ ἐπικρί-
» σεις· « Καὶ νεώτερος ὢν ἀπέχευον διαμάχεσθαι
» πρὸς τοὺς γεννάδας γλωσσολόγους. Οὗτοι δύναται
» μοι μαχεῖν καὶ ὑπερασπίζεσθαι Ἰωάννην τὸν

» Φοβερόν... καὶ πάλιν οὐδὲν ἐπιχειρῶ ἔστι
» Θεός καὶ Τυάρος. » Ἐν δ' ἐτέρᾳ ἐπιστολῇ ἔ-
» γραψε· « Σὺ, φίλτατε, νομίζεις ὅτι ὀφείλω ἀπαρ-
» τῶν πρὸς πάσας τὰς ἐπικρίσεις. Οὐδαμῶς·
» εἰμὶ ἀκηρὸς, καὶ ἐπιθυμῶ τελευτῆσαι τὸν βίον
» ἐν εἰρήρῃ ὡς δ' εἰμὶ εὐγνώμων τοῖς φίλοις, οὐ-
» τω καὶ ἄχαλος τοῖς ὀβρισταῖς. Οὐκ ἐμοῦ ἀπο-
» δεκνύειν ὅτι εἰμὶ ἀναμάρτητος, ὡς ὁ Πάπας.
» Πάντα ταῦτα μικροῦ λόγου καὶ μάταια. »

Πλὴν τῆς μετριοφροσύνης, ἐκ τῶν ἔργων αὐ-
» τοῦ καταφαίνεται καὶ ἡ πρὸς τὴν θείαν Πρόνοιαν
» πεποιθήσις, κραταιωμένη ὁσημέραι ἐν τῇ ἑαυτοῦ
» ψυχῇ. Ἐπίστελλέ ποτε φίλῳ « Ἀρίστην μὲν ἡ-
» μέραν νομίζω ἐκείνην, καθ' ἣν οἴκουρῶ, ὡσαν
» δέ, καθ' ἣν ἐξ ὀδῆς ψυχῆς παραδίδομαι τῇ θείᾳ
» Προνοίᾳ. Ὁ ἀγαθὸν τὸν Θεὸν αἰσθάνεται κα-
» ρίως πᾶσαν τοῦ βίου τὴν ἡδύτητα. »

Προσβῶμεν δὲ καὶ ἐτέραν ἐπιστολὴν πρὸς ἐν-
» δοξον φίλον αὐτοῦ, τὸν Κόμητα Καποδίστριαν,
» ἦν ἔγραψεν ἔξ μηνῶν πρὸ τῆς τελευτῆς· διότι
» ἐν αὐτῇ ἐμφαίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ
» λαμπρότητι.

« Γηράσκω μὴ ἀποκάμνων (ἀλλ' ἴσως ἔλλα καὶ
» τοῦτο). Ὡ, πόσον ἀγαπῶ ἔτι τοὺς συνοδοιπό-
» ρους μου, καὶ πόσον μὲ θλίβει ἡ κακὴ αὐτῶν
» μοῖρα· πόσον ἡ ψυχὴ μου πληροῦται συμπι-
» θείας πρὸς τοσοῦτους οικείους καὶ λαούς!...
» Ὁ θάνατος οὐ φοβεῖ με πολὺ, βλέπω μάλιστα
» αὐτὸν ἐνίοτε καὶ μετὰ τιος ἡδονῆς, λέγων συ-
» χράως τὸ τοῦ Ἰακώβου Ῥουσσῶ, ὅτι ὁ κοιμῶ-
» μενος ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ πατρὸς ἀφρονεῖς ἔστι
» περὶ τῆς ἐξεγέρσεως. Προβαίτων εἰς τὸν θά-
» νατον πίνω κατὰ σταγόνας τὴν γλυκεῖαν ἐπι-
» γειὸν ὑπαρξίν. Χαίρω δ' ἐπὶ ταύτῃ κατ' ἴδιον
» τρόπον, ἀβρατον τῷ φθόνῳ. Ἐν δυομαῖς τοῦ
» βίου ὢν, εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ἐπὶ παντὶ ὑπερ ἐ-
» δωρησατό μοι. Ἴσως ἀπατώραι, ἀλλ' ἡ συνεί-
» δησις μου ἡσυχός ἐστι. Ἡ προσκελίης πατρίς
» μου εἰς οὐδὲν μεμψιμοιρεῖ κατ' ἐμοῦ διότι προ-
» θύμως διηκόρησα πάντοτε αὐτῇ τηρῶν τὴν τοῦ
» χαρακτῆρος μου ἀξιοπρέπειαν, δι' ἣν αὐτῇ πύ-
» λιν ὑπεύθυνός εἰμι. Καὶ τί; Ἐδυνάμην περι-
» γράψαι μόνον τοὺς βαρβάρους χρόνους τῆς ἱ-
» στορίας αὐτῆς. Οὐδεὶς εἶδέν με ἐν τῷ πεδίῳ τῆς
» μάχης, οὐδ' ἐν τοῖς συμβουλοῖς τῶν βασιλέων.
» Γινώσκων ὅμως ὅτι οὔτε δευδός, οὔτε ἀκηρὸς
» εἰμὶ, λέγω κατ' ἐμᾶντόν, οὕτως ἠδύνησεν ὁ
» Θεός. Μὴ ἔχω δὲ τὴν γελόιαν συγγραφικὴν
» ἀλαζονείαν, εἰσερχομαι ἀνευθύνιστως εἰς τὴν
» ὀμῆγυριν τῶν ἡμετέρων στρατηγῶν καὶ ὑπουρ-
» γῶν... Ἀλλ' ἀρκεῖ παρεξέβην τοῦ λόγου, καὶ
» μοι γαίνεται οὐχὶ σμικρόν. »

Ἐνταῦθα καταλήγει ἡ πιστὴ ἱστορία τοῦ βίου
» τοῦ ἐνδοξοῦ ἱστοριογράφου, ἦν ἠρῆσθη ἐκ διαφό-
» ρων Ῥωσικῶν συγγραμμάτων, μάλιστα δ' ἐκ τοῦ
» Παρηγορικοῦ Λόγου τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ Παγῶ-
» διν. ἔβλεθε ὁ καρπὸς οὗτος τοῦ ἔργου μου ὑπὲρ τῆς

συναγοῦς ἐπιστήμης τῶν δύο ὀρθοδόξων ἐθνῶν συντελέσαι εἰς σύντασιν ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀγάπης.

ΚΑΡΕΡΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΛΕΣΒΟΥ.

—οοο—

Πρὸ μικροῦ ἐπανελθὼν ἐκ συντόμου τινός περιουδεῖας κατὰ τὰ μεσόγαια τῆς νήσου, ἐβρίψα ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς ὀλίγας ταύτας ἀναμίκτους σημειώσεις, τὰς ὁποίας ἐὰν μὲν εὐρητε ὑπαγομένας εἰς τὸ κράτος τῆς Παρθίας, δύνασθε ἐν ἀπορίᾳ σπουδαιότερων νὰ διασώσητε ἀπὸ τῆς λήθης, ἀφιερῶντες αὐταῖς στήλην τινα τοῦ πολλαχῶς ὠφελίμου ἡμῶν συγγράμματος, ἐὰν δὲ ἐκφεύγῃσι τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῆς, ἐν πάσῃ ἐξουσία προάδοτε τῷ Ηρακλίτῳ.

Βεβαίως εἰ ἀντ' ἐμοῦ ἐτύγγανεν ἀλλοδαπὸς περιουδεύτης, ἤθελεν εὖρει ἀφθονον καὶ ποικίλην ὕλην ἐν τῇ ἐαυτοῦ περιηγήσει, ὁδοιπόρον ὁμῶς αὐτάχθονα, ἐν οὐτε πολιτικὸς, οὐτε ἀρχαιολογικὸς, οὐτε τοπογραφικὸς ἢ ἐθνογραφικὸς σκοπὸς κινεῖ εἰς περιουδεῖαν, ἀλλ' ἀπλῆ περιέργεια πρὸς θεῶν τόπων, καὶ ἐπιθυμία ἀναλήψεως τῶν ἐξηνητημένων αὐτοῦ δυνάμεων ἀπὸ πνευματικῶν μόχθων, τοιοῦτον, λέγω, ὁδοιπόρον εὐκόλως διαρρέουσι πολλὰ ἄλλως λόγου ἄξια ἀντικείμενα, εἴτε ὡς συνήθη αὐτῷ, εἴτε ὡς ἀλλότρια τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ.

Ἢδη ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων τὸ ὄνομα *Μιτυλήνη* εἶχεν ἐκκηκῆσαι ὡς γενικὸν ὄνομα τῆς νήσου Λέσβου, ἐξομοιουμένης οὕτω πρὸς τὰς πλείους τῶν νήτων, ὧν αἱ πρωτεύουσαι ὁμωνυμῶσι συνήθως αὐτῇ τῇ νήσῳ ἢ ὁμωνυμία δὲ αὕτη εἰς τοὺς παλαιωτάτους χρόνους ὑπῆρχε καὶ εἰς αὐτὴν, διότι ἀναφέρεται καὶ πόλις *Λέσβος* ἐξ ἧς καὶ ἅπαντα ἡ νήσος ἐκλήθη. Εἰς τὴν ἐπικράτησιν δὲ τοῦ ὀνόματος *Μιτυλήνη* ἔδωκεν ἴσως χώραν ἢ πρὸ χρόνων εἴτε παντελῆς ἐκλειψίς εἴτε ἐξασθένησις τῶν ἄλλων ἐπισήμων πόλεων τῆς νήσου, καὶ ἡ ὑπερβολικὴ αὐξήσις τῆς πόλεως Μιτυλήνης. Διότι γνωστὸν ὅτι ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων πέντε πόλεις, ὑπαγόμεναι εἰς τὸν σῦλλογον τῶν Αἰολίδων πόλεων, ἐρημίζοντο ἐπὶ δυνάμει καὶ σοφίᾳ ἐν τῇ Λέσβῳ, ὧν τέσσαρες διέσωσαν εὐτυχῶς μέχρι σήμερον τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα. Ἡ Μιτυλήνη, ἐξ ἧς καὶ ἅπαντα ἡ νήσος ἐλαβε τὸ ὄνομα, ἢ *Πυρρα*, ἧς ἐρείπια μόνον σώζονται, ἐν μέρει ὑπὸ τὰ ὕδατα, παρὰ τὸν ἀνατολικὸν μυθὸν τοῦ πάλαι μὲν Πυρραίου Εὐρέπου, νῦν δὲ κόλπου τῆς Καλλονῆς καλούμενου, ἢ *Ερεσσός* πρὸς δυσμὰς τῆς νήσου κειμένη καὶ περίξ αὐτῆς ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως δεικνύουσα, ὀνομάζεται δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ συγκοπὴν καὶ συνήθη τροπὴν τοῦ φθόγγου ε εἰς εἰ *Ερεσσός* ἢ δὲ τετάρτη δὲν διασώζεται μὲν εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ, διατηρήθη ὁμῶς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ὡς ἑπωνυμία ὀλοκλήρου ἐπαρχίας ὅθεν καὶ λέγεται θρόνος *Μηθύμνης*

καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτῆς, Ἅγιος Μηθύμνης. Ἡ διαφορὰ δὲ εἶναι ὅτι ἔδρα τοῦ ἁγίου Μηθύμνης δὲν εἶναι ἡ ἀρχαία Μηθύμνα, ἧς τὴν θέσιν κατέχει ὁ σήμερον λεγόμενος *Μόλιθος*, ἀλλὰ κώμη τις τῆς Καλλονῆς, *Ἀχυρόνα* τὸνομα, ἴσως διότι ἐθεωρήθη ὡς κεντρικώτερον μέρος τῆς ἐπαρχίας. Σημειωτέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι τὰ ὀνόματα Καλλονῆ καὶ Μόλιθος ἀναφέρονται οὕτω καὶ παρὰ Λαονίκῳ Χαλκοκονδύλῃ, διαγνομένῳ τὴν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' κατὰ τὸ 1462 ἄλωσιν τῆς Λέσβου· ἐξ οὗ δὴλον ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα δὲν εἶναι τοσοῦτον νέα, ὅσον ἠθέλε τις ὑποθέσει. Ἡ Καλλονῆ μάλιστα φαίνεται ὅτι ἦτο πόλις ἀξιολογωτάτη τῆς νήσου, ἐξ ὧν λέγει ἐν βιβλίῳ Γ' α Παιτόγλις Καλλιουπόλεως ἐπαρχος ἐπὶ Ἀμυράτῳ τοῦ νεωτέρου στόλω ἀφικόμενος ἐπὶ Λέσβον ἐπέδραξέ τε τὴν νῆσον, καὶ ἀνδράποδα ὡς πλεῖστα ἀφελόμενος τὴν τε Καλλονὴν παρεστήσατο πόλιν τῆς Λέσβου εὐδαίμονα καὶ ἐξελὼν αὐτὴν ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου. ο Ἐξ ἐκείνου δὲ, ὡς εἶπεν, τοῦ ἀνδραποδισμοῦ ἐξέπεσε τῆς ἀκμῆς τῆς, καὶ διοικισθεῖσα ἀπώλεσε τὴν πρώτην αὐτῆς ἐπισημότητα· βραδύτερον δὲ αἱ διασπαρέντες κήταικοι συνωκίσθησαν εἰς πάντε ἢ ἐξ κωμῶνδρια, μόλις ἐν τέταρτον ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης.

Τὴν εὐδαίμονίν τῆς δὲ ὄρεισε βεβαίως οὐχὶ εἰς τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον ἢ εἰς τὴν ναυτιλίαν, διότι, κειμένη ἐντὸς τοῦ ὁμωνύμου κόλπου δέκα περίπου στάδια μακρὰν τῆς προσδορείου ἀκτῆς, δὲν εἶναι εὐθετος εἰς ἐμπόριαν, ἀλλ' εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τῆς πρὸ αὐτῆς ἐκτεινομένης ἐριδωλάκος πεδιάδος, ἧτις καὶ σήμερον κατὰ μέγα μέρος ἀποτελεῖ τὸν πλοῦτον τῶν κατοίκων.

Ἐν μέρει ἀμπελόφυτος, ἐν μέρει σπύριμος ἢ πεδιάς αὕτη παριστᾷ θέαμα ὠραῖον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ θεατοῦ. Εἰς ταύτην δὲ τὴν φυσικὴν καλλονὴν χρωαττεῖ πιθανῶς καὶ ἡ πόλις Καλλονῆ τὸ ὄνομά τῆς. Καὶ πρὸς μεσημβρίαν μὲν καθ' ὅλον τὸ μῆκος περικλύζεται ὑπὸ τοῦ εὐρέως Πυρραίου κόλπου, πλουσίῳ καὶ τὸ πάλαι καὶ νῦν εἰς παντὸς εἶδους ὄστρεα καὶ ἰχθύας, ἀνατολικῶς δὲ εἰτείνεται μέχρι τοῦ Πιτωῶδους ὄρους τῶν Πυρραίων κατὰ θεόφραστον, ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς ἐγγωρήθις διὰ τουρκικῆς λέξεως οὕτως ὀνομάζεται, *Τζαμλικ* ἐκ τοῦ *Τζαμ* πίτυς, πείκη πρὸς βορρᾶν ὀρίζεται ὑπὸ σειρᾶς λόφων καὶ ὄρεων, παρατεινομένων μέχρι τοῦ ἀρχαίου Λεπετόμνου, καὶ μέχρι τοῦ Ὄρθύμνου πρὸς δυσμὰς. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς πεδιάδος ταύτης εὐρίσκεται ἐκτασις γῆς ἀκάρπου, τριακοντασταδίου περίπου, εἰς ἣν τὰ ἀπὸ τῶν περκακειμένων λόφων καὶ ὄρεων καταρρέοντα ὕδατα, μὴ εὐρίσκοντα διέξοδον μέχρι τῆς θαλάσσης, σπεννόμενα δὲ καὶ μετὰ τῶν θαλασσίων ὑδάτων πλημμυροῦντων τὸν χειμῶνα, καθιστῶσι τὴν γῆν ἀλυρᾶν καὶ ἀρυῆ πρὸς πᾶσαν βλάστησιν, τοὺς ἐννέα δὲ μῆνας τοῦ ἔτους καὶ παντάπασιν ἄβατον. Ἡ ἐκτεταμένη αὕτη γῆ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ γονιμοποιηθῆ ἂν διὰ τινῶν διασπαρευμένων ὀχετῶν καὶ